

Одним із напрямків Концепції розвитку освіти є приведення структури освіти у відповідність до потреб сучасної економіки та інтеграції України в європейський економічний та культурний простір.

Зокрема, передбачається, привести у відповідність із типовими європейськими нормами загальну тривалість навчання у школі (12 років) та тривалість навчального року.

Перехід з одного рівня освіти на інший має здійснюватися лише із застосуванням зовнішнього незалежного оцінювання. Результати ЗНО при переході з I на II ступінь освіти будуть враховуватися лише для моніторингу якості, з II на III ступінь – для диференціації подальшої освітньої траєкторії: професійна школа, професійний ліцей, академічний ліцей, гімназія тощо.

Концепція пропонує передбачити з 2017 року повний перехід старшої школи на профільну підготовку, включаючи створення нових типів навчальних закладів III ступеня. Поступово виокремити III ступінь та заснувати окремі навчальні заклади, за винятком мистецьких, спортивних та деяких інших.

У вищій та професійній освіті пропонується перейти на трирічний бакалаврат у рік першого випуску 12-річної школи та передбачити в університетах «нульовий» курс для осіб, які здобули повну загальну середню освіту за іншим профілем. Перехід до дворічної магістратури передбачений у рік першого випуску трирічного бакалаврату [2].

Стратегія розвитку вищої освіти України в умовах Болонського процесу передбачає створення інфраструктури, яка дозволить вищим навчальним закладам максимально реалізувати свій індивідуальний потенціал у плані задоволення високих вимог Європейської системи знань та адаптувати систему вищої освіти України до принципів, норм, стандартів і основних положень європейського простору вищої освіти, прийнятних і результативних для нашої держави і суспільства [3].

Таким чином, інтеграція української вищої освіти у європейський освітній простір можлива за умов реформування та модернізації підготовки спеціалістів у вищих навчальних закладах країни у контексті Болонського процесу. Це забезпечить різноманітність можливостей для повноцінного розвитку, створення гнучких критеріїв кваліфікацій і систем із забезпечення якості у вищій освіті та зміцнення співробітництва між зацікавленими сторонами.

Література:

1. Кремень В. Г. Вища освіта України і Болонський процес : Навчальний посібник / За редакцією В. Г. Кременя. Авторський колектив : М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В. Д. Шинкарук, В. В. Грубінко, І. І. Бабін. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 384с.

2. Проект Концепції розвитку освіти України на період 2015–2025 років [Електронний ресурс] / Проект – Режим доступу до ресурсу : <http://old.mon.gov.ua/ua/pr-viddil/1312/1390288033/1414672797/>.

3. Грубінка В. В. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу. Ч.3. В. В. Грубінка. – Тернопіль : Вид. ТНПУ ім. В.Гнатюка, 2005. – С. 207.

ФОРМУВАННЯ НОВОГО МИСЛЕННЯ – ЗАПОРУКА УСПІШНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УНІВЕРСИТЕТУ

Терентьєва Н. О.

*доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри педагогіки, психології
та методики фізичного виховання,
професор кафедри мистецьких дисциплін*

*Чернігівського національного педагогічного університету
імені Т. Г. Шевченка
м. Чернігів, Україна*

Реформації системи вищої освіти в умовах інтеграції її до європейського освітнього простору, поява нової генерації (так званих дітей-індіго) викликають необхідність переосмислення й оновлення педагогічної науки, системи підготовки фахівців з вищою педагогічною освітою. Більшість інновацій у педагогіці пов'язана з загальними процесами у суспільстві, глобальними проблемами, інтеграцією знань і форм соціального буття і орієнтована на формування готовності особистості до динамічних змін у соціумі за рахунок розвитку здібностей до творчості, здатності до співробітництва, формування різноманітних форм мислення, включаючи інноваційне, яке має бути сформованим на рівні підготовки магістрів у вищих навчальних закладах країни.

Найближчими перспективами за умови відсутності розуміння необхідності змін і формування нового мислення (і ми вже є свідками цього) є різке зниження рівня кваліфікації науковців, неможливість підготовки високоосвічених, конкурентоспроможних фахівців і, як результат, зниження фахової освіченості політичної, промислової, бізнесової, військової еліт, оскільки її також не буде кому вчити.

На наше переконання, слід дотримуватися низки умов, щоб здійснювати якісну підготовку фахівців в університетах, зокрема:

– поєднання поглибленого вивчення основних предметів з вивченням специфічних курсів для формування інноваційного мислення, що характерні для елітарної освіти;

– забезпечення тісного зв'язку з академічними науковими установами для впровадження новітніх педагогічних технологій і спеціалізованих курсів;

– підтримки наукових шкіл світового рівня для стабілізації системи інформаційного та матеріального забезпечення науки;

– державної підтримки талановитої молоді, обдарованих студентів, перспективних аспірантів і докторантів, створення умов для реалізації інтелектуального потенціалу громадян, забезпечення інноваційного фонду для наукових досліджень;

– дієвої реалізації соціальних функцій науки, що формують духовно-інтелектуальний (освітній, культурний та ін.) і проектно-економічний (узагальнені системні технології, економічний та ін.) потенціали суспільства [3, 119-120].

За таких умов Університет може виконувати й акме-функцію, ставши центром формування акме-особистості XXI століття, оскільки є закладом, який перебуває у постійному модернізаційному та реорганізаційному стані, набуваючи ознак частково західного університету, а частково прагнуть зберегти власні продуктивні надбання. Інколи, щоправда, це призводить до нагромадження різного роду нововведень і так званих інновацій, які подекуди гальмують розвиток університетської освіти як такої, що має підготувати фахівця високої кваліфікації, конкурентоспроможного на ринку праці та володіючого ноосферним мисленням.

З позицій акме-центру, визначають такі типи університетської освіти:

– університет як центр громадського і наукового життя (наука сконцентрована навколо викладання набуває характеру всезагальної вченості);

– університет як продуцент бізнес-ідей (наукові розробки зосереджуються навколо конкретних прикладних проблем, які розв'язуються тимчасовими групами вчених);

– університет як центр викладання (наукові розробки здійснюються спеціальними, відокремленими від університетів, установами) [3, с. 120].

Звичайно, кожен з типів здійснення університетської освіти і наукових розвідок був адаптований до специфіки і потреб тієї країни чи геополітичного регіону, де він розташований. Оскільки XXI століття характеризується значною інтеграцією та глобалізацією, університет, зберігаючи певні ознаки, які склалися історично (центр громадського, викладацького і наукового життя; ідеї свободи, істини, служіння науці і людині як вищим цінностям), має набувати новітніх ознак, зокрема, поєднання академічної та університетської науки, демократизація управління (автономія, самоврядування, наглядові ради, широкі зв'язки з громадськими організаціями, фондами тощо), мобільність і нове мислення.

Університет – це, насамперед, не модерні будівлі з сучасним устаткуванням і обладнанням; – це колектив однодумців, який працює задля досягнення коротко- та довготривалих цілей, спрямованих у своїй перспективі на стабільний розвиток суспільства, євроінтеграцію, збереження здобутків минулого і надбань сучасного, бачення перспектив своєї діяльності та діяльності своїх випускників [3, с.121]. Тому університет є осередком формування людини, яка володіє критично-інноваційним мисленням, здатна до постійного саморозвитку та самовдосконалення з метою самореалізації.

Нова культура мислення має складатися з таких компонентів: інформаційно-організаційного, духовно-морального, мобільно-комунікаційного та екологічного, що забезпечить формування інноваційної особистості, спроможної до самореалізації в умовах інформаційного суспільства, за якого вартує в умовах освітньої установи не передавати знання, які застарівають набагато швидше, ніж в умовах індустріального суспільства, а навчити формувати власне себе як акме-особистість [2]. І це стосується як студентського, так і професорсько-викладацького складу університетів.

Формувати акме-особистості [1] в умовах сучасної університетської освіти України має певні утруднення, оскільки вища освіта не передбачає реальної автономії викладацького та студентського контингенту щодо обрання навчальних дисциплін, програм навчання та графіку їх опанування. Навчальний процес здійснюється в умовах усталеного розкладу та сталого навчального плану спеціальності або напряму підготовки з чітким розподілом за роками навчання і семестрами, що не передбачає вибір студентами кількісного складу та якісного наповнення дисциплін і, відповідно, не формує у них власну відповідальність та відчуття особистої зацікавленості в опануванні обраних дисциплін. Викладацький склад, у свою чергу, має обмежену можливість у якісному наповненні спеціальних дисциплін варіативного циклу, оскільки не впевнений у доцільності їх розробки через незначний відсоток дисциплін ГСЕ (за вибором студентів).

Формування акме-особистості подекуди залишається приватною справою та особистим вибором студентів і викладачів університету. Проте зміни в університетській освіті, умовах її здійснення, правовому забезпеченні, кадровому потенціалі тощо створює можливості здійснити вибір та впевнитись у його правильності: університет є осередком формування будь-якої особистості, а чи буде вона акме-особистістю – власний вибір кожного. В свою чергу засоби університетської освіти надають можливість кожному стати акме-особистістю.

Література:

1. Професійна педагогічна освіта: акме-синергетичний підхід : Монографія / За ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 389 с.

2. Рижак Л. Університетська освіта в ХХІ сторіччі: філософсько-синергетичний аспект / Л. Рижак // Вісник Львівського університету. Сер. філос. – 2009. – Вип. 12. – С. 26–35.

3. Терентьева Н. О. Развитие университетской освіти в Украине : тенденции Второй академической революции : монограф. / Н. О. Терентьева. – Черкаси: ФОП Чабаненко Ю.А, 2017. – 408 с.

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ КОНТРОЛЬНО-АНАЛІТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ УКРАЇНИ

Хоменко І. М.

*кандидат педагогічних наук,
викладач кафедри теорії і методик
фізичного виховання та спортивних ігор
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького
м. Черкаси, Україна*

Створений у м. Брюссель (2008 р.) Європейський реєстр забезпечення якості (EQAR) покладає особливу відповідальність щодо дотримання якості фізичного виховання. Зазначений реєстр визначає відповідність системи освіти ухваленим вимогам, соціальним нормам, державним освітнім стандартам. Такими характеристиками є *якість вимог* (цілей, стандартів, норм), *якість ресурсів* (навчальні плани і програми, кадровий потенціал, контингент студентів, матеріально-технічне забезпечення) та *якість процесів* (наукова і навчальна діяльність, управління, освітні технології) підготовки [1, с. 68-69]. Забезпечення такої якості залежить, насамперед, від контрольно-аналітичної компетентності викладачів фізичного виховання на всіх етапах навчання, що впливає не лише на результативність професійної підготовки майбутніх фахівців, але й на їхню конкурентоздатність на ринку праці.

Ознайомлення зі змістом науково-педагогічної і психологічної літератури дає підстави стверджувати, що контрольно-аналітична компетентність є не лише складником професійної компетентності викладачів фізичного виховання, але й відіграє пріоритетну роль у розв'язанні повсякденних завдань [4].

Зазначимо, що управління в більшості наукових джерел трактується як цілеспрямований вплив на об'єкт із метою забезпечення його наперед заданого функціонування відповідно до поставлених цілей. У структурі управління прийнято диференціювати *вертикальні* (підпорядкування і керівництво) та *горизонтальні* (узгодження рівноправних елементів) зв'язки. Вертикальні зв'язки в управлінні фізичним вихованням студентів відображають стратегію держави щодо виконання замовлення на відповідний кінцевий результат, його ресурсне забезпечення і соціальну організацію діяльності суб'єктів цього управління. Натомість для горизонтальних зв'язків є характерним стихійний або спрямований пошук шляхів задоволення потреб та інтересів споживачів освітніх послуг у предметно-змістовій підготовці до виконання майбутньої професійної діяльності.

Власне процес управління розвитком контрольно-аналітичної компетентності викладачів фізичного виховання має відповідати ряду принципів, як загальноуправлінських (цілеспрямованості, спланованості, компетентності, дисциплінованості, стимулювання, ієрархічності), так і специфічних. До специфічних принципів сучасні фахівці відносять такі: 1) принципи управлінсько-стратегічні (спрямованості до вищих досягнень, цілісності системи підготовки – нерозривності, єдності всіх чинників підготовки, системоутворювального чинника – побудови моделей системи підготовки), індивідуалізації підготовки, поглибленої спеціалізації підготовки, циклічності – періодизації процесу підготовки); 2) принципи управлінсько-тактичні (єдності загальної і спеціальної підготовки – спеціальної спрямованості підготовки в цілому, неперервності процесу підготовки до вищих досягнень, обґрунтованості збільшення навантажень і тенденції до максимальних навантажень – підготовленості до збільшення навантажень, хвилеподібної побудови навантажень, варіативної побудови навантажень, суворої технологічності, відповідності досягнутої структури підготовленості до структури змагальної діяльності); 3) принципи управлінсько-регулятивні (необхідного і максимально можливого рівня інформації, оптимальності, узгодженості, додатковості, відносності, стійкого розвитку) [3, с. 5].

Як уже зазначалося вище, особливої значущості в цьому процесі набуває здатність до контрольно-аналітичної діяльності і відповідно – розвиток контрольно-аналітичної компетентності у викладачів фізичного виховання, на яких покладається особлива відповідальність в організації освітнього процесу вищої школи.

Ми погоджуємося з твердженням В. Церетелі [5], що контроль і аналіз як функції управління є спеціально організованою системою спостережень і перевірки. Натомість А. Герасимчук, Ю. Палеха, О. Шиян [2] розглядають функцію контролю й аналізу в контексті виявлення відхилень від установлених норм у виробничому процесі та вироблення механізму, який би виключав подібні відхилення в майбутньому. На їхню думку, як і